

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 21. december 2012
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Nicolai Winther
Sagsnr.: 2011-760-0030
Dok.: 627619

UDKAST

Forslag til Lov om ændring af forvaltningsloven (Underskriftskrav)

§ X

Efter § 32 a indsættes:

1. ”Kapitel 8 b

Underskrift

§ 32 b. I en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal de breve, der udgår fra myndigheden til borgere, virksomheder mv., være forsynet med en personlig underskrift. Det gælder dog ikke, hvor der anvendes fuldautomatisk sagsbehandling.

Stk. 2. Ved personlig underskrift forstås:

- 1) En håndskrevet underskrift.
- 2) En manuel faksimileunderskrift.
- 3) En elektronisk faksimileunderskrift.
- 4) En betryggende elektronisk fjernprintsordning.

Stk. 3. Finansministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om, at pligten efter stk. 1 til at anvende en personlig underskrift også skal anses for opfyldt i andre tilfælde end nævnt i stk. 2, i det omfang dette er betryggende.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., gælder ikke for kvitteringsbreve, rykkerbreve eller andre sagsbehandlingsskridt, der ikke er væsentlige.”

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

§ Y

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

§ Z

Loven gælder ikke for sager om færøske og grønlandske anliggender, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

X. Underskriftskrav

X.1. Gældende ret

Folketingets Ombudsmand har bl.a. i en udtalelse, der er gengivet i ombudsmandens beretning for 2008, side 79 ff., givet udtryk for, at en forvaltningsmyndigheds udgående, papirbaserede breve – det vil sige breve, der sendes med postvæsenet – i en afgørelsessag skal være forsynet med en personlig underskrift. Ombudsmanden har i den forbindelse henvist til, at dette krav efter hans opfattelse følger af en retssædvane, der gælder med lovkraft, hvilket indebærer, at det kræver hjemmel at fravige kravet.

Ombudsmanden har i den nævnte udtalelse givet udtryk for, at kravet om, at en forvaltningsmyndigheds udgående, papirbaserede breve i en afgørelsessag skal være forsynet med en personlig underskrift, kan opfyldes ved, at det pågældende brev forsynes med en håndskrevet underskrift, en manuel faksimileunderskrift (ved at anvende et fysisk faksimilestempel), eller ved at en faksimileunderskrift sættes elektronisk ind i det fysiske, papirbaserede brev.

De retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, som ligger bag det ulovbestemte krav om personlig underskrift, er omtalt nærmere i den nævnte udtalelse fra Folketingets Ombudsmand. I udtalelsen henviser ombudsmanden bl.a. til Østre Landsrets kendelse refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 2001, side 252, hvor en skifteret havde afvist en an-

modning fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen om tvangsopløsning af et selskab, som ikke havde indsendt regnskab, med henvisning til, at anmodningen ikke var underskrevet. I forbindelse med kæresagen pegede skifteretten på fem grunde til at opretholde kravet om underskrift. For det *første* skal der kunne placeres et tjenstligt ansvar. For det *andet* skal det kunne konstateres, at afgørelsen er truffet af en medarbejder, som har kompetence til at træffe en sådan afgørelse. For det *tredje* er underskriften den eneste måde, hvorpå modtageren kan se forskel på et udkast og en afgørelse. For det *fjerde* sikrer underskriften imod, at fremsendelse ikke er sket ved en fejl, f.eks. ved at et udkast fremsendes uden at være i endelig form, eller uden at der er truffet endelig beslutning om afsendelsen. For det *femte* giver en underskrift en vis sikring mod forfalskning.

I den nævnte udtalelse har Folketingets Ombudsmand givet udtryk for, at de anførte fem hensyn efter hans opfattelse er generelle hensyn, som kan udstrækkes til at gælde alle afgørelser, der er truffet af en forvaltningsmyndighed, og i princippet også til udgående breve i det hele taget. Endvidere har ombudsmanden tilføjet et *sjette* hensyn, som han mener vejer tungt, nemlig hensynet til, at modtageren af et brev skal have mulighed for at vurdere, hvorvidt der foreligger inhabilitet.

Der ses ikke i praksis (på samme måde som med hensyn til udgående, papirbaserede breve) at være taget stilling til, hvilke krav der må stilles i relation til underskrift, når der er tale om en ren elektronisk løsning, det vil sige, hvor breve sendes elektronisk til borgere, virksomheder mv. i en afgørelsessag.

Den retsopfattelse, som Folketingets Ombudsmand har givet udtryk for i bl.a. den ovennævnte udtalelse, er lagt til grund i praksis, herunder i lovgivningspraksis. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til, at der på en række lovområder er indført bemyndigelsesbestemmelser, der gør det muligt at fravige kravet om, at en forvaltningsmyndigheds udgående breve i en afgørelsessag skal være forsynet med en personlig underskrift, jf. herved bl.a. arbejdsskadesikringslovens § 39 a, som blev indsat ved lov nr. 186 af 18. marts 2009, arbejdsmiljølovens § 75, stk. 7, og en række lignende bestemmelser i andre love, som blev indsat ved lov nr. 1272 af 16. december 2009, § 7, stk. 2, i lov nr. 1594 af 22. december 2010 om etablering af den selvejende institution Udbetaling Danmark, selskabslovens § 8 b og en række lignende bestemmelser i andre love, som blev indsat ved lov nr. 1231 af 18. december 2012.

X.2. Justitsministeriets overvejelser

X.2.1. Det følger af regeringsgrundlaget ”Et Danmark, der står sammen”, at regeringen vil sætte fokus på, at der overalt i den offentlige sektor sker en løbende nytænkning og effektivisering.

Det er regeringens mål, at 80 pct. af al kommunikation mellem myndighederne og borgerne/og virksomhederne skal foregå digitalt i 2015. Dette mål er bl.a. kommet til udtryk i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi 2011-2015, som er udarbejdet i samarbejde mellem regeringen, kommunerne og regionerne.

I takt med, at den offentlige sagsbehandling gradvist digitaliseres stadig mere, vurderes det ulovbestemte underskriftskrav, jf. ovenfor under pkt. X.1, i stigende grad at ville udgøre en hindring for en effektiv udnyttelse af den øgede digitalisering.

Efter Justitsministeriets opfattelse er det væsentligt at sikre en smidig og tidssvarende regulering af det ulovbestemte underskriftskrav, samtidig med at de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, tilgodeses.

X.2.2. Som anført ovenfor under pkt. X.1 er der på en række lovområder indført særordninger vedrørende anvendelse af personlig underskrift i forbindelse med forvaltningsmyndigheders udsendelse af breve til borgere, virksomheder mv. i afgørelsessager.

På langt de fleste forvaltningsområder er der dog på nuværende tidspunkt ikke indført sådanne regler.

Justitsministeriet finder i lyset heraf – og ud fra lovtekniske hensyn – at der i forvaltningsloven bør ske en generel regulering af underskriftskravets indhold og rækkevidde i afgørelsessager. En sådan ny regel i forvaltningsloven bør være teknologineutral, således at den inden for sit anvendelsesområde gælder for alle breve, der sendes fra forvaltningsmyndigheder til borgere, virksomheder mv. Det vil sige både de breve, der sendes manuelt (med postvæsenet, bud mv.), og de breve, der sendes elektronisk.

Den nye lovregulering i forvaltningsloven bør ikke gribe ind i de ordninger, som allerede er indført på forskellige lovområder, og disse ordninger

vil således fortsat finde anvendelse ved siden af den generelle regulering af underskriftskravet, som indføres med nærværende lovforslag.

Det forhold, at lovforslaget alene regulerer underskriftskravets indhold og rækkevidde i afgørelsessager, indebærer bl.a., at den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b ikke vil finde anvendelse, hvor en forvaltningsmyndighed eksempelvis svarer på en borgerhenvendelse, der ikke vedrører en afgørelsessag. I et sådant tilfælde vil der således ikke efter lovforslaget være noget krav om, at myndighedens svar, der typisk vil ske via e-mail, skal indeholde en personlig underskrift.

I overensstemmelse med det ovenfor anførte foreslås det, at breve, der udgår fra en forvaltningsmyndighed til borgere, virksomheder mv. i en afgørelsessag, skal være forsynet med en personlig underskrift, jf. den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b, stk. 1, 1. pkt.

X.2.3. I praksis anvendes der inden for enkelte forvaltningsområder – i det omfang, at der er et retligt grundlag herfor – sagsbehandlingssystemer, som indebærer, at en sag i det hele behandles og afgøres maskinelt på baggrund af nogle faste og entydige kriterier, uden at en fysisk person er sagsbehandler (fuldautomatisk sagsbehandling). Dette gælder bl.a. på skatteområdet og SU-området.

Det er karakteristisk for de nævnte ordninger, at der er tale om såkaldte lovbundne afgørelser – det vil sige, at der ikke indgår et forvaltningsretligt skøn i afgørelserne. Det er endvidere karakteristisk, at ordningerne ikke anvendes på områder, hvor en afgørelse vil have en særlig indgribende karakter i forhold til den pågældende borger eller virksomhed mv.

I afgørelsessager med fuldautomatisk sagsbehandling – det vil sige, uden at en fysisk person er sagsbehandler – vil der i forhold til de breve, der udarbejdes, ikke være nogen fysisk sagsbehandlers personlige underskrift at forsyne de pågældende breve med. Det er derfor Justitsministeriets opfattelse, at sager med fuldautomatisk sagsbehandling ikke bør være omfattet af den foreslåede nye regel i forvaltningslovens § 32 b.

Det foreslås på denne baggrund, at kravet om personlig underskrift ikke skal gælde i afgørelsessager, hvor der anvendes fuldautomatisk sagsbehandling, jf. den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b, stk. 1, 2. pkt.

X.2.4. Justitsministeriet har overvejet, hvilke former for underskrift der bør anses for at opfylde kravet om personlig underskrift.

I den forbindelse finder Justitsministeriet – i overensstemmelse med det, som er lagt til grund i Folketingets Ombudsmands praksis, jf. ovenfor under pkt. X.1 – at kravet om en personlig underskrift skal anses for opfyldt, i det omfang et brev er forsynet med en håndskrevet underskrift, en manuel faksimileunderskrift eller en elektronisk faksimileunderskrift.

En håndskrevet underskrift er en underskrift, der påføres egenhændigt af vedkommende fysiske person. En manuel faksimileunderskrift er en underskrift, der påføres af en fysisk person med et stempel, som indeholder en gengivelse af en håndskrevet underskrift. En elektronisk faksimileunderskrift er en underskrift, der indsættes elektronisk, og som indeholder en gengivelse af en håndskrevet underskrift.

Det er herudover Justitsministeriets opfattelse, at det i afgørelsessager bør være muligt for forvaltningsmyndigheder at udsende breve uden at anvende en af de tre nævnte former for personlig underskrift, hvis forvaltningsmyndigheden i stedet for anvender en betryggende elektronisk fjernprintsordning. At dette bør være muligt skal navnlig ses i sammenhæng med, at der er udviklet en offentlig fjernprintsordning, som indeholder en række bestemte, overordnede elementer i sagsbehandlingen, som efter Justitsministeriets opfattelse vil kunne tilgodese de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet.

En sådan fjernprintsordning, hvor en række oplysninger om bl.a. medarbejder-id, dato og tid for godkendelse af forsendelsen stemples på brevet i forbindelse med afsendelsen, bør således efter Justitsministeriets opfattelse også kunne anvendes i forbindelse med forvaltningsmyndigheders udsendelse af breve til borgere, virksomheder mv. i afgørelsessager.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at der ved personlig underskrift forstås en håndskrevet underskrift, en manuel faksimileunderskrift, en elektronisk faksimileunderskrift eller en betryggende elektronisk fjernprintsordning, jf. den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b, stk. 2.

Endelig finder Justitsministeriet, at hensynet til at understøtte en digital sagsbehandling og dermed en øget effektivitet i det offentlige tilsiger, at underskriftskravet også bør kunne anses for at være opfyldt i forhold til

andre teknologiske løsninger, hvor de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, kan tilgodeses.

Ud fra hensynet til at fremtidssikre lovgivningen foreslås det derfor, at finansministeren bemyndiges til efter forhandling med justitsministeren at kunne fastsætte regler om, at pligten til at anvende personlig underskrift også skal anses for opfyldt i andre tilfælde end dem, som udtrykkeligt er nævnt i loven, i det omfang dette er betryggende, jf. den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b, stk. 3.

X.2.5. Justitsministeriet har endvidere overvejet, om der kan være anledning til at gøre undtagelse fra underskriftskravet, når det gælder kvitteringsbreve, rykkerbreve eller andre sagsbehandlingsskridt, der ikke kan siges at være væsentlige i forhold til den afgørelse, der skal træffes.

På den ene side kan det anføres, at de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, principielt gør sig gældende for alle breve, der udgår fra en forvaltningsmyndighed til borgere, virksomheder mv. i en afgørelsessag.

Heroverfor står, at de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, i almindelighed gør sig gældende med mindre styrke for kvitteringsbreve, rykkerbreve og andre sagsbehandlingsskridt, der ikke kan anses for at være væsentlige. Hertil kommer, at hensynet til en effektiv og hensigtsmæssig udnyttelse af det offentlige ressourcer tilsiger, at underskriftskravet ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Der vil således kunne opnås en effektivisering af det offentlige sagsbehandling, hvis kravet om personlig underskrift ikke gælder for alle breve, der udgår fra en forvaltningsmyndighed til borgere, virksomheder mv. i en afgørelsessag.

På denne baggrund har Justitsministeriet fundet det forsvarligt at afgrænse kravet om personlig underskrift til de breve, hvor de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, navnlig gør sig gældende. Det gælder det brev, hvori selve afgørelsen meddeles, samt partshøringsbreve og andre væsentlige sagsbehandlingsskridt som f.eks. beslutning om kompetence- og habilitetsspørgsmål.

Omvendt bør kravet om personlig underskrift efter Justitsministeriets opfattelse – af de ovenfor anførte grunde – ikke gælde for kvitteringsbreve,

rykkerbreve og andre sagsbehandlingsskridt, der ikke kan siges at være væsentlige i forhold til den afgørelse, der skal træffes.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at kravet om en personlig underskrift ikke gælder kvitteringsbreve, rykkerbreve eller andre sagsbehandlingsskridt, der ikke er væsentlige, jf. den foreslåede nye bestemmelse i forvaltningslovens § 32 b, stk. 4.

X.3. Økonomiske konsekvenser for det offentlige

[...]

X.4. Administrative konsekvenser for det offentlige

[...]

X.5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

X.6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

X.7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

X.8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

X.9. Hørte myndigheder mv.

Et udkast til lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Alle ministerier, Advokatrådet, Akademikernes Centralorganisation, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Borgerservice Danmark, Børnerådet, Børns Vilkår, Centralorganisationernes Fælles Udvalg, Danmarks Natur-

fredningsforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Danske Advokater, Danske Regioner, Dansk Erhverv, Dansk Erhvervsfremme, Danske Handicaporganisationer, Danske Ældreråd, Dansk Industri, Data-tilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Centrale Handicapråd, Det Kommunale Kartel, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Forbrugerrådet, Foreningen af Børne- og Kulturchefer, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Håndværksrådet, Institut for Menneskerettigheder, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Kommunernes Landsforening, Konkurrencestyrelsen, Landbrugsrådet, Landdistrikternes Fællesråd, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Landsforeningen af Forældre til Børn i Daginstitutioner, Landsforeningen af Landsbysamfund, Landsforeningen Ældresagen, LO, Offentligt Ansattes Organisationer, Politidirektørforeningen, Politiforbundet i Danmark, Procesbevillingsnævnet, Præsidenten for Københavns Byret, Præsidenten for Retten i Odense, Præsidenten for Retten i Roskilde, Præsidenten for Retten i Aalborg, Præsidenten for Retten i Århus, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, Pårørendegruppen for Svage Ældre, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Sammenslutningen af Danske Småøer, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforening, Skole og Samfund, Statsansattes Kartel, Statsforvaltningen Hovedstaden, Statsforvaltningen Midtjylland, Statsforvaltningen Nordjylland, Statsforvaltningen Sjælland, Statsforvaltningen Syddanmark, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab, Sundhedskartellet og Ældremobiliseringen.

X.10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	[...]	[...]
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	[...]	[...]
Økonomiske konsekvenser for er-	Ingen.	Ingen.

hvervslivet		
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Miljømæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen.	Ingen.
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § X

Det foreslås, at der i forvaltningsloven foretages en generel regulering af underskriftskravets indhold og rækkevidde i afgørelsessager. Den foreslåede bestemmelse er teknologineutral, hvilket indebærer, at den inden for sit anvendelsesområde vil gælde for alle breve, der i afgørelsessager sendes fra forvaltningsmyndigheder til borgere, virksomheder mv. Det vil sige både de breve, der sendes manuelt (med postvæsenet, bud mv.), og de breve, der sendes elektronisk.

Lovforslaget regulerer i øvrigt ikke andre spørgsmål (end underskriftskravet), som kan opstå med hensyn til elektronisk kommunikation mv. i forhold til borgere, virksomheder mv. i afgørelsessager.

Til § 32 b, stk. 1

I bestemmelsens 1. pkt. angives det, at i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal de breve, der udgår fra myndigheden til borgere, virksomheder mv., være forsynet med en personlig underskrift.

Bestemmelsen finder alene anvendelse for den administrative sagsbehandling i forbindelse med udfærdigelsen af konkrete forvaltningsakter. Bestemmelsen finder således ikke anvendelse ved behandlingen af sager om gennemførelse af generelle forskrifter eller foranstaltninger af almindelig karakter.

Bestemmelsen gælder endvidere alene de breve, som en forvaltningsmyndighed i en afgørelsessag sender til en borger eller en virksomhed mv., og bestemmelsen finder derfor bl.a. ikke anvendelse i forhold til de breve, der eventuelt sendes mellem forvaltningsmyndigheder i forbindelse med sagens forberedelse og afgørelse.

I bestemmelsens 2. pkt. fastsættes det, at kravet om en personlig underskrift efter 1. pkt. ikke gælder, hvor der anvendes fuldautomatisk sagsbehandling.

Med udtrykket ”fuldautomatisk sagsbehandling” menes sagsbehandlings-systemer, som indebærer, at en sag i det hele behandles og afgøres maskinelt på baggrund af nogle faste og entydige kriterier, uden at en fysisk person er sagsbehandler.

Der er med lovforslaget ikke taget stilling til, i hvilket omfang der kan stilles andre krav til breve, der er udarbejdet på grundlag af fuldautomatisk sagsbehandling, herunder bl.a. i forhold til hensynet til at sikre, at et brev, der indeholder en afgørelse, fremstår som endeligt og som godkendt af den pågældende forvaltningsmyndighed. Bestemmelsen i stk. 1, 2. pkt., vedrører således alene underskriftsspørgsmålet.

Bestemmelsen regulerer dermed heller ikke spørgsmålet, om det inden for et bestemt forvaltningsområde er (retligt) muligt at anvende fuldautomatisk sagsbehandling.

Der henvises i øvrigt til det, som er anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. X.2.3.

Til § 32 b, stk. 2

Bestemmelsen fastslår, at der ved personlig underskrift forstås en håndskrevet underskrift, en manuel faksimileunderskrift, en elektronisk faksimileunderskrift eller en betryggende elektronisk fjernprintsordning.

En håndskrevet underskrift er en underskrift, der påføres egenhændigt af vedkommende fysiske person.

En manuel faksimileunderskrift er en underskrift, der påføres af en fysisk person med et stempel, som indeholder en gengivelse af en håndskrevet underskrift. Den person, der anvender stemplet, kan være forskellig fra den

person, fra hvem underskriften hidrører. Vedkommende forvaltningsmyndighed har ansvaret for, at der tages organisatoriske og fysiske foranstaltninger mv., der er egnet til at sikre, at et sådant stempel ikke anvendes uretmæssigt.

En elektronisk faksimileunderskrift er en underskrift, som indsættes elektronisk, og som indeholder en gengivelse af en håndskrevet underskrift. Den elektroniske faksimileunderskrift kan indsættes automatisk (maskinelt) eller af en fysisk person. Den person, der indsætter den elektroniske faksimileunderskrift kan være forskellig fra den person, fra hvem underskriften hidrører. Vedkommende forvaltningsmyndighed har ansvaret for, at det pågældende it-system indeholder systemtekniske foranstaltninger, der er egnet til at sikre, at en sådan elektronisk faksimileunderskrift ikke anvendes uretmæssigt.

En betryggende elektronisk fjernprintsordning indeholder ikke en gengivelse af en håndskrevet underskrift, men der er tale om en teknisk løsning, der tilgodeser de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet. Det er i den forbindelse en forudsætning, at den pågældende fjernprintløsning indeholder følgende overordnede elementer i sagsbehandlingen:

- Sagsbehandleren (det vil i denne sammenhæng sige den person, der skriver brevet under) kan identificeres i den konkrete arbejdsgang, f.eks. ved den pågældendes log-in.
- Når brevet er udarbejdet og godkendt i overensstemmelse med de interne retningslinjer i den pågældende myndighed, godkender sagsbehandleren brevet til forsendelse gennem fjernprintløsningen.
- Sagsbehandleren bliver som led i godkendelsen til fjernprint mødt med en såkaldt dialogboks eller lignende, hvoraf det udtrykkeligt fremgår, at brevet, såfremt det godkendes, sendes til fjernprint og stemples med vedkommendes medarbejder-id.
- Fjernprintløsningen modtager forsendelsen og registrerer dette sammen med sagsbehandlerens identitet. Fjernprintløsningen stempler brevet med oplysninger fra den nævnte registrering, herunder medarbejder-id samt dato og tid for godkendelse af forsendelsen.
- Brevet printes, kuverteres og sendes med postvæsenet til slutmodtageren eller sendes med digital post.
- Sagsbehandlerens fulde navn fremgår af brevet.

Hvis brevet sendes til fjernprint af en anden medarbejder end den medarbejder, der på brevet er anført som den ansvarlige sagsbehandler (det vil i denne sammenhæng sige den person, der skriver brevet under), skal det kunne dokumenteres, at der er givet den fornødne godkendelse til at sende brevet.

Der henvises i øvrigt til det, som er anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. X.2.4.

Til § 32 b, stk. 3

Bestemmelsen fastslår, at finansministeren efter forhandling med justitsministeren kan fastsætte regler om, at pligten efter stk. 1 til at anvende en personlig underskrift også skal anses for opfyldt i andre tilfælde end nævnt i stk. 2, i det omfang dette er betryggende.

Hensynet til at understøtte en digital sagsbehandling og dermed en øget effektivitet i det offentlige tilsiger, at underskriftskravet også bør kunne anses for at være opfyldt i forhold til andre teknologiske løsninger, hvor de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, kan tilgodeses.

Det er således en forudsætning for at kunne udnytte bemyndigelsen, at den pågældende teknologiske løsning tilgodeser de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet.

Til § 32 b, stk. 4

Det anføres i bestemmelsen, at kravet om personlig underskrift efter stk. 1 ikke gælder for kvitteringsbreve, rykkerbreve eller andre sagsbehandlingsskridt, der ikke er væsentlige.

Ved kvitteringsbreve forstås de breve, hvorved en forvaltningsmyndighed kvitterer for modtagelsen af en henvendelse i en afgørelsessag.

Ved rykkerbreve forstås de breve, hvorved en forvaltningsmyndighed eksempelvis rykker en part i en afgørelsessag for et svar eller for indsendelse af oplysninger mv., herunder hvor en af myndigheden fastsat frist er overskredet.

Andre eksempler på sagsbehandlingsskridt, som ikke kan anses for at være væsentlige i bestemmelsens forstand, er en forvaltningsmyndigheds breve til parten med fristudsættelse, breve til parten vedrørende sagens status og breve til parten med praktiske informationer, herunder fremsendelse af blanketter eller fortrykte pjecer mv.

Kravet om personlig underskrift er således afgrænset til de breve, hvor de retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn, der ligger bag underskriftskravet, navnlig gør sig gældende. Det gælder det brev, hvori selve afgørelsen meddeles, samt partshøringsbreve og andre væsentlige sagsbehandlingsskridt som f.eks. beslutning om kompetence- og habilitetsspørgsmål.

Det afgørende for afgrænsningen af, om et udgående brev i en afgørelses-sag skal forsynes med en personlig underskrift, er, om der er tale om et væsentligt sagsbehandlingsskridt i forhold til den afgørelse, som skal træffes. Det bemærkes i den forbindelse, at den anførte væsentlighedsvurdering alene knytter sig til vurderingen af, om der gælder et krav om personlig underskrift. Væsentlighedskriteriet i den foreslåede § 32, stk. 4, har således ikke betydning i forhold til andre forvaltningsretlige spørgsmål mv.

Til § Y

Det foreslås, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Til § Z

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Det følger af bestemmelsen, at lovens § 1 ikke gælder for sager om færøske eller grønlandske anliggender. Lovens § 1 kan dog ved kongelig anordning sættes i kraft for sådanne sager med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Dette gælder dog kun for sager, der er eller har været under behandling af rigsmyndighederne.